KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 15.7.2024 r.
COM(2024) 291 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

z wdrażania i stosowania art. 4 i 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/1794 z dnia 6 października 2015 r. zmieniającej dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/94/WE, 2009/38/WE i 2002/14/WE oraz dyrektywy Rady 98/59/WE i 2001/23/WE w odniesieniu do marynarzy

1. Wprowadzenie

Niniejsze sprawozdanie dotyczy wdrażania i stosowania dwóch konkretnych przepisów dyrektywy (UE) 2015/1794[1] („dyrektywa"), które włączają marynarzy[2] do zakresu stosowania dyrektywy 98/59/WE[3] dotyczącej zwolnień grupowych („dyrektywa w sprawie zwolnień grupowych") oraz dyrektywy 2001/23/WE[4] w sprawie przejęć przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów („dyrektywa w sprawie przejęć przedsiębiorstw").

Dyrektywa włącza marynarzy, którzy wcześniej byli wyłączeni, do zakresu stosowania pięciu dyrektyw z dziedziny prawa pracy[5]. Zgodnie z art. 7 dyrektywy Komisja, po konsultacji z państwami członkowskimi i partnerami społecznymi na szczeblu UE, składa Parlamentowi Europejskiemu oraz Radzie sprawozdanie dotyczące wdrażania i stosowania art. 4 (zmiany w dyrektywie w sprawie zwolnień grupowych) i art. 5 (zmiany w dyrektywie w sprawie przejęć przedsiębiorstw).

Sprawozdanie opiera się głównie na informacjach dostarczonych przez państwa członkowskie i sektorowych partnerów społecznych na szczeblu UE[6] w kwestionariuszu na temat wdrażania i stosowania dyrektywy w praktyce. W celu uzyskania pełnego obrazu sytuacji informacje te uzupełnia się, w miarę potrzeby, informacjami pochodzącymi z analiz eksperckich dotyczących zgodności przepisów krajowych z dyrektywą oraz własnych czynności sprawdzających Komisji.

1.1 Informacje ogólne i kontekst

Na przestrzeni lat UE przyjęła szereg dyrektyw w dziedzinie prawa pracy. Zasadniczo służą one zapewnieniu, aby tworzenie i urzeczywistnianie jednolitego rynku nie prowadziło do obniżenia standardów pracy ani do zakłóceń konkurencji, lecz do poprawy warunków życia i pracy w UE.

---

1 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/1794 z dnia 6 października 2015 r. zmieniająca dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/94/WE, 2009/38/WE i 2002/14/WE oraz dyrektywy Rady 98/59/WE i 2001/23/WE w odniesieniu do marynarzy (Dz.U. L 263 z 8.10.2015, s. 1).

2 Używany w niniejszym sprawozdaniu termin „marynarze" odnosi się do wcześniejszych wyłączeń z zakresu stosowania dyrektyw, tj. „załóg statków morskich" z dyrektywy w sprawie zwolnień grupowych oraz „statków morskich" z dyrektywy w sprawie przejęć przedsiębiorstw. Obejmuje on personel na pokładach statków marynarki handlowej oraz statków rybackich. Jeżeli wymagane jest rozróżnienie między tymi dwoma sektorami, pojawia się konkretne odniesienie do danego sektora.

3 Dyrektywa Rady 98/59/WE z dnia 20 lipca 1998 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do zwolnień grupowych (Dz.U. L 225 z 12.8.1998, s. 16).

4 Dyrektywa Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów (Dz.U. L 82 z 22.3.2001, s. 16).

5 Oprócz dyrektywy w sprawie zwolnień grupowych i dyrektywy w sprawie przejęć przedsiębiorstw, zaliczają się do nich:
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/94/WE z dnia 22 października 2008 r. w sprawie ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. L 283 z 28.10.2008, s. 36);
- dyrektywa 2009/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskiej rady zakładowej lub trybu informowania pracowników i konsultowania się z nimi w przedsiębiorstwach lub w grupach przedsiębiorstw o zasięgu wspólnotowym (wersja przekształcona) (Dz.U. L 122 z 16.5.2009, s. 28);
- dyrektywa 2002/14/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 2002 r. ustanawiająca ogólne ramowe warunki informowania i przeprowadzania konsultacji z pracownikami we Wspólnocie Europejskiej (Dz.U. L 80 z 23.3.2002, s. 29).

6 Kwestionariusz dotyczący zarządzania wysłany do Stowarzyszenia Armatorów Wspólnoty Europejskiej (ECSA) i Europêche; kwestionariusz dotyczący pracowników wysłany do Europejskiej Federacji Pracowników Transportu (ETF).

Dyrektywy te mają ogólne zastosowanie do wszystkich sektorów działalności i wszystkich kategorii pracowników, ale różne typy marynarzy[7] zostały wyłączone lub mogły zostać wyłączone przez państwa członkowskie z zakresu zastosowania niektórych z tych dyrektyw. Marynarze zostali wyraźnie wyłączeni z zakresu zastosowania pięciu dyrektyw, o których mowa powyżej. Nie przyznano im zatem takiej samej ochrony na wypadek niewypłacalności, zwolnień grupowych i przejęć przedsiębiorstw jak pracownikom na lądzie i nie przysługiwały im takie same prawa do tworzenia europejskich rad zakładowych lub do informowania i konsultowania się z nimi przez pracodawcę.

Dyrektywa (UE) 2015/1794 została przyjęta w dniu 6 października 2015 r. Jej celem jest zwiększenie poziomu ochrony marynarzy oraz harmonizacja ich praw socjalnych i warunków pracy, a tym samym zwiększenie atrakcyjności zawodu i zapewnienie równych warunków działania w sektorze. Kładzie ona kres wspomnianemu wcześniej wyłączeniu marynarzy. Dyrektywa ma także: (i) zapewnić, aby obciążenie finansowe i administracyjne przedsiębiorstw eksploatujących statki pozostawało współmierne do poprawy praw pracowniczych; (ii) zagwarantować osiągnięcie celu, jakim jest zwiększenie zatrudnienia marynarzy w UE oraz (iii) zmniejszyć ryzyko przerejestrowania statków (przeniesienia statków z rejestru krajowego do rejestru innego państwa w celu uniknięcia kosztów i ograniczeń). Dyrektywa uwzględnia specyfikę zawodu marynarza i zmiany w charakterystyce sektora, takie jak częsta sprzedaż statków oraz sprzedaż przedsiębiorstw eksploatujących tylko jeden statek.

2. Wdrażanie art. 4 i 5

Państwa członkowskie były zobowiązane do transpozycji dyrektywy do dnia 10 października 2017 r.[8] i wszystkie państwa członkowskie zgłosiły środki transpozycji, także w odniesieniu do art. 4 i 5[9].

2.1. Treść i cel art. 4

Art. 4 dyrektywy zmienia dyrektywę w sprawie zwolnień grupowych. Dyrektywa ta ma na celu ochronę pracowników w przypadku zwolnień grupowych za pomocą procedur informowania, konsultacji i notyfikacji, których pracodawca musi przestrzegać. Pracodawca, który rozważa zwolnienie grupowe, musi poinformować przedstawicieli pracowników i skonsultować się z nimi. Celem jest rozważenie sposobów na uniknięcie zwolnień grupowych lub zmniejszenie liczby pracowników dotkniętych zwolnieniami i złagodzenie skutków zwolnień przez wdrożenie towarzyszących im środków socjalnych. Instrumenty te mogą obejmować pomoc na przeszeregowanie lub przekwalifikowanie zwolnionych pracowników. Dyrektywa stanowi również, że o planowanych zwolnieniach grupowych należy złożyć notyfikację właściwemu organowi władzy publicznej, a zwolnienia nie mogą stać się skuteczne przed upływem 30 dni od takiej notyfikacji.

Art. 4 pkt 1 dyrektywy uchyla art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy w sprawie zwolnień grupowych. Przepis ten stanowi, że dyrektywa w sprawie zwolnień grupowych nie ma zastosowania do załóg statków morskich, niemniej art. 5 dyrektywy w sprawie zwolnień grupowych zezwala państwom

---

7 Rybacy pracujący na zasadzie udziału w zyskach z połowów wyłączeni z zakresu zastosowania dyrektywy w sprawie niewypłacalności, załogi statków marynarki handlowej z zakresu zastosowania dyrektywy w sprawie europejskich rad zakładowych, załogi statków pływających po pełnym morzu z zakresu zastosowania dyrektywy w sprawie informowania i konsultowania, załogi statków morskich z zakresu zastosowania dyrektywy w sprawie zwolnień grupowych oraz statki morskie z zakresu zastosowania dyrektywy w sprawie przejęcia przedsiębiorstw.

8 Art. 8 ust. 1.

9 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/NIM/?uri=CELEX:32015L1794

członkowskim na stosowanie lub wprowadzanie przepisów korzystniejszych dla pracowników. W związku z tym przed transpozycją dyrektywy państwa członkowskie mogły podjąć decyzję o wyłączeniu załóg statków morskich z zakresu stosowania przepisów transponujących dyrektywę w sprawie zwolnień grupowych.

Ponadto art. 4 pkt 2 dyrektywy dodaje w art. 3 ust. 1 dyrektywy w sprawie zwolnień grupowych nowy akapit dotyczący procedury notyfikacji w brzmieniu:

> *W przypadku zamiaru zwolnienia grupowego dotyczącego załogi statku morskiego pracodawca zobowiązany jest do złożenia notyfikacji właściwemu organowi państwa, pod banderą którego pływa dany statek.*

Ogólnie rzecz biorąc, procedura notyfikacji przewidziana w art. 3 i 4 dyrektywy w sprawie zwolnień grupowych umożliwia właściwemu organowi dążenie do rozwiązania problemów, jakie mogą powodować przewidywane zwolnienia, m.in. przez łagodzenie społeczno-gospodarczych skutków masowych zwolnień na określonym obszarze lub w określonym sektorze. Dodanie art. 4 pkt 2 dyrektywy wskazuje na szczególny charakter zawodu marynarza: przepis ten stanowi, że notyfikację należy złożyć właściwemu organowi państwa bandery. Zgodnie z treścią swojego wniosku Komisja uznała, że jest to konieczne uściślenie ze względu na potencjalne współistnienie umów o pracę zawartych na mocy przepisów krajowych różnych państw[10].

2.2. Odpowiedzi państw członkowskich dotyczące wdrażania art. 4

2.2.1. Art. 4 pkt 1: położenie kresu wykluczeniu

Łącznie 11 państw członkowskich uprzednio wyłączyło załogi statków morskich z zakresu ustawodawstwa krajowego dotyczącego zwolnień grupowych (BE, DK, DE, IE, EL, EE, CY, LV, LU, MT, SK[11]). Wszystkie te państwa członkowskie zmieniły swoje ustawodawstwo krajowe, aby położyć kres wykluczeniu i objąć załogi statków morskim systemem regulującym zwolnienia grupowe, zgodnie z wymogiem art. 4 pkt 1 dyrektywy.

16 państw członkowskich nigdy nie wykluczyło załóg statków morskich (BG, CZ, ES, FR, HR, IT, LT, HU, NL, AT, PL, PT, RO, SI, FI, SE), zatem nie musiały zmieniać swoich przepisów krajowych w celu objęcia takich załóg zakresem dyrektywy.

2.2.2. Art. 4 pkt 2 notyfikacja właściwemu organowi państwa bandery

Art. 4 pkt 2 dyrektywy przewidujący złożenie notyfikacji o ewentualnych zwolnieniach organowi państwa, pod banderą którego pływa dany statek, został w sposób wyraźny transponowany przez 13 państw członkowskich (BE, DE, IE, EE, EL, IT, CY, LU, HU, MT, PL, RO, SK). Trzy z wymienionych państw transponowały go dosłownie (CY, HU, SK), stanowiąc, że w przypadku gdy planowane zwolnienia grupowe dotyczą załóg statków morskich, należy złożyć notyfikację właściwemu organowi państwa, pod banderą którego pływa dany statek.

Pozostałe 10 państw członkowskich w różny sposób określa, który organ jest właściwy do otrzymania notyfikacji.

---

10 COM(2013) 798 final z 18.11.2013, s. 10 (szczegółowe objaśnienie przepisów art. 4).

11 Objaśnienie skrótów nazw państw członkowskich użytych w niniejszym sprawozdaniu: BE (Belgia), BG (Bułgaria), CZ (Czechy), DK (Dania), DE (Niemcy), EE (Estonia), IE (Irlandia), EL (Grecja), ES (Hiszpania), FR (Francja), HR (Chorwacja), IT (Włochy), CY (Cypr), LV (Łotwa), LT (Litwa), LU (Luksemburg), HU (Węgry), MT (Malta), NL (Niderlandy), AT (Austria), PL (Polska), PT (Portugalia), RO (Rumunia), SI (Słowenia), SK (Słowacja), FI (Finlandia), SE (Szwecja).

- Cztery państwa członkowskie przewidują złożenie notyfikacji organowi państwa bandery, ale ograniczają grono tych państw: (i) do innych państw będących umawiającymi się stronami Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EE), pod których banderą pływa statek; (ii) do innych państw członkowskich UE (DE); lub (iii) tylko do własnego państwa członkowskiego (BE, PL).
- Grecja i Malta zobowiązują pracodawców do złożenia notyfikacji właściwemu organowi własnego państwa członkowskiego o wszelkich planowanych zwolnieniach grupowych załóg statków morskich.
- Dwa państwa członkowskie (LU, RO) przewidują dodatkowe notyfikacje w przypadku, gdy zwolnienia grupowe dotyczą załóg statków morskich. W Luksemburgu poza złożeniem notyfikacji właściwemu organowi krajowemu wymaga się, aby pracodawca złożył notyfikację organom państwa bandery. W Rumunii również należy złożyć notyfikację właściwemu organowi państwa bandery statku, jeżeli zwolnienia grupowe dotyczą członków załogi statku morskiego.
- Irlandia wprowadziła rozróżnienie między złożeniem notyfikacji Ministrowi ds. Zatrudnienia i Ochrony Socjalnej, jeżeli statek pływa pod banderą irlandzką, a złożeniem notyfikacji właściwemu organowi innego państwa, jeżeli statek pływa pod banderą tego innego państwa.
- Podobnie we Włoszech pracodawca składa notyfikację właściwemu organowi włoskiemu, jeżeli planowane zwolnienie grupowe dotyczy członków załogi mających obywatelstwo włoskie lub których stosunek pracy jest regulowany prawem włoskim, oraz właściwemu organowi państwa obcego, jeżeli odnośni członkowie załogi są na statku pływającym pod banderą inną niż włoska.

Pozostałe 14 państw członkowskich (BG, CZ, DK, ES, FR, HR, LT, LV, NL, AT, PT, SI, FI, SE) nie zmieniło swojego ustawodawstwa krajowego w tym aspekcie i w związku z tym nie określa właściwego organu, który ma otrzymywać notyfikacje gdy potencjalne zwolnienia grupowe dotyczą załóg statków morskich. Komisja rozumie, że obowiązujące przepisy krajowe zobowiązujące pracodawcę do złożenia właściwemu organowi publicznemu notyfikacji o planowanych zwolnieniach grupowych mają zastosowanie również w przypadku, gdy zwolnienia te dotyczą załóg statków morskich. W tych państwach członkowskich transponowano zatem art. 4 pkt 2 dyrektywy, stanowiąc, że pracodawca musi złożyć notyfikację o planowanych zwolnieniach grupowych członków załogi statków morskich temu samemu organowi władzy publicznej, któremu składa się notyfikacje o zwolnieniach grupowych wszystkich innych pracowników.

2.3. Uwagi partnerów społecznych dotyczące wdrażania art. 4

Jeśli chodzi o pracodawców w sektorze morskim, Stowarzyszenie Armatorów Wspólnoty Europejskiej (ECSA) uważa, że wszystkie państwa członkowskie zadowalająco transponowały art. 4 dyrektywy. Stowarzyszenie Europêche reprezentujące pracodawców w sektorze rybołówstwa nie przedstawiło uwag. Jeżeli chodzi o partnerów społecznych reprezentujących pracowników, Europejska Federacja Pracowników Transportu (ETF) nie przedstawiła istotnych informacji na temat transpozycji w państwach członkowskich ze względu na brak informacji od jej podmiotów

powiązanych. ETF skrytykowała jednak transpozycję w Zjednoczonym Królestwie[12], które było wówczas państwem członkowskim[13].

2.4. Treść i cel art. 5

Art. 5 dyrektywy zmienia dyrektywę w sprawie przejęć przedsiębiorstw. Dyrektywa ta określa prawa pracowników w przypadku przeniesienia własności spółki, w której pracują, a także obowiązki sprzedającego („zbywającego") i kupującego („przejmującego"). Stanowi ona, że przejęcie spółki nie stanowi podstawy do zwolnienia oraz że pracownicy zachowują swoje prawa i obowiązki wynikające z istniejącej umowy o pracę lub stosunku pracy. Ponadto zbywający i przejmujący informują przedstawicieli pracowników i konsultują się z nimi w stosownym czasie w celu osiągnięcia porozumienia przed dokonaniem zmiany w zakładzie i przed wprowadzeniem środków w odniesieniu do pracowników.

Wcześniej art. 1 ust. 3 dyrektywy w sprawie przejęcia przedsiębiorstw przewidywał, że dyrektywa ta nie ma zastosowania do statków morskich, niemniej art. 8 dyrektywy w sprawie przejęcia przedsiębiorstw wyraźnie dopuszcza, by państwa członkowskie stosowały lub wprowadzały przepisy korzystniejsze dla pracowników. W związku z tym przed dokonaniem transpozycji dyrektywy państwa członkowskie mogły podjąć decyzję o wyłączeniu statków morskich z zakresu ustawodawstwa transponującego tę dyrektywę.

Zgodnie z art. 5 dyrektywy art. 1 ust. 3 dyrektywy w sprawie przejęcia przedsiębiorstw otrzymuje brzmienie:

> *Niniejszą dyrektywę stosuje się do przejęć statków morskich, które są częścią przejęcia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu w rozumieniu ust. 1 i 2, pod warunkiem że przejmujący znajduje się na obszarze objętym zakresem terytorialnym Traktatu lub przedsiębiorstwo, zakład lub część przedsiębiorstwa lub zakładu będące przedmiotem przejęcia pozostają na tym obszarze.*
>
> *Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania, jeżeli przedmiotem przejęcia jest wyłącznie jeden statek morski lub więcej statków morskich.*

2.5. Odpowiedzi państw członkowskich dotyczące wdrażania art. 5

2.5.1. Art. 5 zastępujący art. 1 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy w sprawie przejęcia przedsiębiorstw: położenie kresu wykluczeniu

Łącznie 11 państw członkowskich UE wyłączyło statki morskie z zakresu zastosowania przepisów krajowych dotyczących przejęcia przedsiębiorstw przed wejściem w życie art. 5 dyrektywy (BE, DK, EE, IE, EL, CY, LU, MT, NL, RO, FI). Wszystkie z nich zmieniły swoje ustawodawstwo krajowe w celu objęcia statków morskich zakresem ustawodawstwa krajowego.

---

12 Zgodnie z przyjętym rozwiązaniem pracodawca musi złożyć notyfikację „właściwemu organowi państwa, w którym statek jest zarejestrowany (zamiast Sekretarzowi Stanu)".

13 ETF przywołała sprawę P&O Ferries. Przedsiębiorstwo to miało siedzibę w Zjednoczonym Królestwie i złożyło władzom cypryjskim notyfikację o zwolnieniach grupowych obejmujących załogi na statkach pasażerskich pływających pod banderą Cypru. Zdaniem ETF świadczy to o tym, że złożenie notyfikacji właściwemu organowi publicznemu państwa bandery statku powinno stanowić uzupełnienie obowiązku notyfikowania zwolnień właściwemu organowi publicznemu państwa członkowskiego, z którego marynarze świadczą pracę, zamiast taki obowiązek zastępować.

16 państw członkowskich już wcześniej stosowało jednak do statków morskich swoje przepisy dotyczące przejęcia przedsiębiorstw (BG, CZ, DE, ES, FR, HR, IT, LV, LT, HU, AT, PL, PT, SI, SK, SE). W związku z tym nie musiały one zmieniać ustawodawstwa w celu włączenia statków morskich do zakresu prawa krajowego.

2.5.2. Art. 5 zastępujący art. 1 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy w sprawie przejęcia przedsiębiorstw: zakres terytorialny

W art. 5 zezwala się również państwom członkowskim na ograniczenie zakresu terytorialnego stosowania przepisów do przejęć statków morskich, jeżeli przejmujący znajduje się w UE lub jeżeli przejmowane przedsiębiorstwo pozostaje na obszarze objętym zakresem terytorialnym Traktatu.

Łącznie 13 państw członkowskich transponowało ten przepis, z których dziewięć dosłownie (BE, DK, IE, EL, EE, IT, LV, NL, RO). Finlandia, jako jedno z pozostałych czterech państw członkowskich, określiła, że prawa i obowiązki wynikające ze stosunku pracy oraz dotyczące świadczeń pracowniczych przechodzą na nowego właściciela przedsiębiorstwa, chyba że sprzedający lub kupujący ma siedzibę poza UE lub Europejskim Obszarem Gospodarczym. Luksemburg i Malta ograniczyły zakres terytorialny, stanowiąc, że kupujący musi znajdować w ich państwie członkowskim lub że przedsiębiorstwo musi pozostawać w ich państwie członkowskim. Cypr ograniczył zakres zastosowania do cypryjskich statków morskich.

Pozostałe 14 państw członkowskich nie ograniczyło zakresu terytorialnego.

2.5.3. Art. 5 zastępujący art. 1 ust. 3 akapit drugi dyrektywy w sprawie przejęcia przedsiębiorstw: wyłączenie przejęć, których przedmiotem są wyłącznie statki

Art. 5 zdanie drugie wyłącza przejęcia, których przedmiotem jest wyłącznie jeden statek morski lub więcej statków morskich.

Łącznie 13 państw członkowskich transponowało ten przepis i w związku z tym wyłączyło przejęcia, których przedmiotem są wyłącznie statki (BE, DK, IE, EL, EE, IT, CY, LV, LU, MT, NL, PT, RO). 14 państw członkowskich (BG, CZ, DE, ES, FR, HR, LT, HU, AT, PL, SI, SK, SE, FI) nie dokonało jednak transpozycji tego przepisu i w związku z tym nie wyłączyło przejęć, których przedmiotem są wyłącznie statki z zakresu zastosowania przepisów transponujących dyrektywę w sprawie przejęcia przedsiębiorstw.

2.6. Uwagi partnerów społecznych dotyczące wdrażania art. 5

Jeżeli chodzi o pracodawców w sektorze morskim, ECSA uważa, że wszystkie państwa członkowskie zadowalająco transponowały art. 5 dyrektywy. Stowarzyszenie Europêche reprezentujące pracodawców w sektorze rybołówstwa nie przedstawiło uwag. Jeżeli chodzi o partnerów społecznych reprezentujących pracowników, ETF nie przedstawiła istotnych informacji na temat transpozycji w państwach członkowskich ze względu na brak informacji od jej podmiotów powiązanych.

3. Stosowanie art. 4 i 5

Do państw członkowskich i partnerów społecznych zwrócono się również, aby oprócz informacji na temat środków wykonawczych przekazali informacje na temat stosowania przepisów krajowych transponujących art. 4 i 5.

3.1. Odpowiedzi państw członkowskich

3.1.1. Notyfikacje o planowanych zwolnieniach grupowych

Tylko pięć państw członkowskich zgłosiło, że ich właściwe organy otrzymały notyfikacje o planowanych zwolnieniach grupowych członków załogi statków morskich (FR, CY, LV, NL, FI). Pozostałe państwa członkowskie albo nie wiedziały o takich przypadkach (BE, BG, CZ, DK, DE, EE, IE, EL, ES, IT, LT, LU, HU, MT, AT, PL, PT, RO, SI, SK), albo nie były w stanie dokonać rozróżnienia między zawodami pracowników, których planowane zwolnienia w ramach projektu zostały notyfikowane (HR), albo też nie przedstawiły żadnych informacji (SE).

We Francji właściwy organ krajowy otrzymał notyfikację sześciokrotnie w latach 2015–2020.

Cypr poinformował, że wiedział o jednej notyfikacji dotyczącej P&O Ferries z siedzibą w Zjednoczonym Królestwie. Przedsiębiorstwo to zwolniło około 800 marynarzy, w tym członków załóg czterech statków pasażerskich pływających pod banderą cypryjską.

W 2022 r. Łotwa poinformowała o jednej notyfikacji dotyczącej 125 pracowników.

Niderlandy odpowiedziały, że w 2020 r. odnotowano jedną notyfikację dotyczącą 63 marynarzy, od pracodawcy mającego siedzibę w tym kraju. W 2021 r. otrzymano drugą notyfikację dotyczącą 28 marynarzy ze statków morskich pływających pod banderą niderlandzką, przy czym pracodawca nie miał siedziby w Niderlandach.

Finlandia wiedziała o notyfikacjach dotyczących członków załogi statków morskich, ale nie miała dostępu do dokładnych danych liczbowych ani innych informacji. Ponadto Finlandia wyjaśniła, że przepisy krajowe dotyczące zwolnień grupowych mają zastosowanie już wówczas, gdy pracodawca planuje zwolnienie choćby jednego pracownika.

Żadne państwo członkowskie nie zgłosiło otrzymania przez właściwy organ krajowy notyfikacji o planowanych zwolnieniach grupowych dotyczących członków załogi statku morskiego pływającego pod banderą innego państwa członkowskiego.

3.1.2. Przejęcia przedsiębiorstw obejmujące statki morskie

Tylko dwa państwa członkowskie wiedziały o przejęciach statków morskich, które były częścią przejęcia na podstawie dyrektywy (BE, FI). Belgia oznajmiła, że partnerzy społeczni znali jeden przypadek przejęcia kilku statków należących do jednego przedsiębiorstwa przez inne przedsiębiorstwo, a Finlandia nie dostarczyła żadnych dalszych informacji. Dwa państwa członkowskie nie dostarczyły informacji na ten temat (FR, SE), Włochy poinformowały, że nie było przejęć tego rodzaju, a pozostałe państwa członkowskie nie miały wiedzy o żadnych takich przypadkach.

3.1.3. Postępowania sądowe

Państwa członkowskie nie zgłosiły żadnych postępowań przed sądami krajowymi dotyczących przepisów krajowych transponujących art. 4 i 5 dyrektywy.

3.1.4. Wpływ dyrektywy

Obowiązek sprawozdawczy Komisji na mocy art. 7 dyrektywy został wprowadzony w szczególności w celu oceny wpływu nowej dyrektywy na dwie kwestie: (i) przerejestrowanie statków do innych państw oraz (ii) poziom zatrudnienia marynarzy z UE. Zmiany dokonywane we flocie pod banderą państwa członkowskiego mogą dać dokładny obraz zjawiska przerejestrowania. Trudniej jest ocenić

poziom zatrudnienia w danym sektorze, ale trendy dotyczące liczby osób pracujących jako marynarze umożliwiają wyciągnięcie pewnych wstępnych wniosków w tej kwestii.

3.1.4.1. Wpływ na liczbę statków pływających pod banderą państwa członkowskiego

Ogólnie rzecz biorąc z odpowiedzi państw członkowskich nie wynika, by wdrożenie art. 4 i 5 dyrektywy skutkowało zmniejszeniem liczby statków pływających pod banderą państw członkowskich. Sugeruje to, że wejście w życie tych dwóch artykułów i ich transpozycja przez państwa członkowskie nie doprowadziły do przerejestrowania statków.

Tylko pięć państw członkowskich spośród tych, które zmieniły swoje przepisy krajowe w celu objęcia załóg statków morskich zakresem przepisów transponujących dyrektywę w sprawie zwolnień grupowych, odnotowało spadek liczby statków morskich pływających pod ich banderą (BE, EE, EL, IT, PL). Oprócz tych pięciu państw członkowskich również Niderlandy zgłosiły spadek liczby statków morskich po objęciu ich zakresem przepisów transponujących dyrektywę w sprawie przejęcia przedsiębiorstw.

Niektóre państwa członkowskie przedstawiły bardziej szczegółowe informacje na temat takiego spadku. Belgia poinformowała, że w ciągu ponad 5 lat (w latach 2016–2022) liczba zarejestrowanych tam statków handlowych nieznacznie zmniejszyła się z 238 do 237, ale pojemność brutto wzrosła z 7 750 000 GT do 9 780 000 GT. Liczba statków rybackich w tym kraju zmniejszyła się, ale nie wskazano, o ile. We Włoszech w latach 2017–2020 liczba statków marynarki handlowej o pojemności powyżej 100 GT zmniejszyła się o 8 % (z 1 448 do 1 334). Polska poinformowała, że w latach 2015–2021 liczba statków zmniejszyła się ze 151 do 134 jednostek, a pojemność brutto zmniejszyła się z około 80 000 GT do 69 000 GT. W Niderlandach w latach 2014–2021 liczba statków zmniejszyła się z 1 233 do 1 212 jednostek. Niemniej jednak te państwa członkowskie zakładają, że opisana tendencja nie jest związana z wejściem w życie dyrektywy, lecz wynika z: (i) niższych kosztów rejestracji statków pływających pod innymi banderami (PL); (ii) lepszych warunków żeglugi pod banderą innego państwa (EE); (iii) przerejestrowywania (NL); zaś (iv) wiele środków ochrony przewidzianych w dyrektywie miało już zastosowanie do członków załogi statków morskich przed przyjęciem dyrektywy (IT).

Irlandia i Portugalia odnotowały natomiast wzrost liczby statków morskich pływających pod ich banderą. Państwa te nie dostarczyły szczegółowych danych, a Irlandia nie podała żadnych możliwych powodów wzrostu. Portugalia nie uważa, jakoby wzrost ten wynikał z wejścia w życie dyrektywy: zakłada, że jest on powiązany z wprowadzonymi w 2015 r. uproszczeniami systemu prawnego Międzynarodowego Rejestru Statków Madery wraz z istniejącymi ulgami podatkowymi.

Siedem państw członkowskich, które objęły załogi statków morskich zakresem swoich przepisów transponujących dyrektywę w sprawie zwolnień grupowych, nie zgłosiło żadnych zmian (DE, CY, MT, LV, LU, HU), bądź żadnej istotnej zmiany (HR) liczby statków pływających pod ich banderą. Te państwa członkowskie oraz Litwa nie wskazały żadnych zmian w związku z objęciem statków morskich zakresem stosowania przepisów transponujących dyrektywę w sprawie przejęcia przedsiębiorstw.

Trzy państwa członkowskie zgłosiły, że nie dysponowały żadnymi danymi dotyczącymi rozszerzenia zakresu przepisów dotyczących zwolnień grupowych na załogi statków morskich (BG, DK, LT). Cztery państwa członkowskie zgłosiły również brak danych dotyczących rozszerzenia zakresu

przepisów dotyczących przejęcia przedsiębiorstw na statki morskie (BG, DK, RO, SK). Do państw zgłaszających brak wpływu należało siedem państw członkowskich, które wcześniej nie wyłączały marynarzy z zakresu stosowania przepisów krajowych transponujących dyrektywę w sprawie zwolnień grupowych (ES, FR, NL, RO, SI, SE), oraz pięć państw członkowskich, które wcześniej nie wyłączały statków morskich z zakresu przepisów krajowych transponujących dyrektywę w sprawie przejęcia przedsiębiorstw (ES, FR, SI, SE).

Finlandia poinformowała, że nie zaszły żadne istotne zmiany, ponieważ przepisy krajowe dotyczące zwolnień grupowych miały już wcześniej zastosowanie do marynarzy, a marynarzom przysługiwały już częściowe prawa w związku z przejęciem przedsiębiorstw. Dwa państwa członkowskie stwierdziły, że nie są państwami bandery statków objętych art. 4 i 5 dyrektywy (CZ, AT). Słowacja poinformowała, że nie jest państwem bandery statków objętych art. 4 dyrektywy.

3.1.4.2. Wpływ na liczbę marynarzy

Ogólnie rzecz biorąc z odpowiedzi państw członkowskich wynika również, że wdrożenie art. 4 i 5 dyrektywy nie poskutkowało zmniejszeniem liczby marynarzy. Wskazuje to, że wejście w życie art. 4 i 5 dyrektywy oraz powiązanych przepisów krajowych nie miało wpływu na poziom zatrudnienia marynarzy na statkach zarejestrowanych w państwach członkowskich.

Tylko dwa państwa członkowskie odnotowały spadek liczby marynarzy (EE, EL). Grecja zgłosiła spadek liczby marynarzy zatrudnionych na statkach pływających pod banderą grecką od czasu transpozycji dyrektywy w 2018 r., ale nie przedstawiła żadnych konkretnych danych liczbowych. Estonia zgłosiła spadek liczby członków załóg statków marynarki handlowej i niewielki spadek liczby rybaków, ale również nie przedstawiła konkretnych danych liczbowych. Oba państwa nie wiązały tych spadków z wejściem w życie dyrektywy. Estonia wskazała robocze założenie, że istnieją inne powody spadku, takie jak pandemia COVID-19 i zmniejszenie liczby odbytych rejsów.

W Belgii dane dotyczące zabezpieczenia społecznego wykazały niewielki spadek zatrudnienia w sektorze marynarki handlowej[14], natomiast liczba rybaków utrzymywała się na stałym poziomie. W związku z objęciem marynarzy zakresem prawa krajowego transponującego dyrektywę w sprawie zwolnień grupowych Łotwa zgłosiła spadek liczby marynarzy posiadających kwalifikacje do pracy we flocie handlowej oraz wzrost liczby marynarzy posiadających kwalifikacje do pracy jako załoga statku rybackiego. Oba kraje nie mogły powiązać tej zmiany z wejściem w życie dyrektywy. Łotwa przyjęła, że głównymi czynnikami były konkurencja z marynarzami azjatyckimi, możliwości przeniesienia na ląd, a w szczególności zmiany wymogów dotyczących kwalifikacji kapitanów łodzi.

Dwa państwa członkowskie (IE, PT) odnotowały wzrost liczby marynarzy. Nie dostarczyły one żadnych szczegółowych danych, ale też nie powiązały wzrostu z wejściem w życie dyrektywy. W przypadku Irlandii wzrost ten wynika ze wzrostu liczby statków handlowych. Portugalia zakłada, że podobnie jak wzrost liczby statków, wzrost liczby marynarzy również ma związek z wprowadzonymi w 2015 r. uproszczeniami w systemie prawnym Międzynarodowego Rejestru Statków Madery.

[14] Z drugiej strony dane uzyskane przez wspólny komitet ds. sektora marynarki handlowej wykazały znaczny wzrost zatrudnienia, co wynika jednak z niedawnego włączenia sektorów pogłębiania i działalności na obszarach morskich do sektora marynarki handlowej.

Trzy państwa członkowskie nie odnotowały znaczącej zmiany w liczbie marynarzy (HR, IT, FI). We Włoszech liczba marynarzy zasadniczo nie zmieniła się w latach 2017–2020 (-1,4 % z 26 105 do 25 744): spadek liczby statków towarowych został częściowo skompensowany przez statki pasażerskie wymagające liczniejszych załóg, a wiele środków ochrony przewidzianych w dyrektywie miało już wcześniej zastosowanie do członków załogi statków morskich. Liczba marynarzy w Finlandii nie zmieniła się znacząco w latach 2017–2019; spadek liczby marynarzy w 2020 r. uznano za związany z pandemią COVID-19.

Cztery państwa członkowskie nie zgłosiły żadnych zmian liczby marynarzy (CZ, HU, MT, PL). Litwa nie zgłosiła żadnych zmian w związku z objęciem statków morskich zakresem przepisów transponujących dyrektywę w sprawie przejęcia przedsiębiorstw. Czechy wyjaśniły, że ponieważ nie ma żadnych morskich statków handlowych pływających pod banderą czeską, niezmieniona liczba marynarzy dotyczy marynarzy posiadających książeczkę żeglarską wydaną przez czeski organ morski, którzy są zatrudnieni na statkach morskich pływających pod różnymi banderami UE i spoza UE. Niemcy stwierdziły, że wejście w życie art. 4 dyrektywy nie miało żadnego wpływu na liczbę marynarzy.

Sześć państw członkowskich nie było w stanie dostarczyć danych na temat wpływu dyrektywy na liczbę marynarzy w związku z rozszerzeniem przepisów dotyczących zwolnień grupowych na załogi statków morskich (BG, DK, CY, LT, LU, RO). Te państwa członkowskie, a ponadto Łotwa i Słowacja poinformowały, że nie dysponują danymi o liczbie marynarzy w kontekście rozszerzenia zakresu przepisów dotyczących przenoszenia własności przedsiębiorstw. W tej kwestii Niderlandy wyjaśniły, że chociaż posiadają dane za 2021 r. dotyczące personelu na statkach pływających pod banderą niderlandzką (4 600 pracowników niderlandzkich, 16 000 pracowników zagranicznych), nie dysponują wiarygodnymi wcześniejszymi danymi porównawczymi.

Pięć państw członkowskich (ES, FR, NL, SI, SE) nie wyłączało wcześniej marynarzy z zakresu zastosowania przepisów krajowych transponujących dyrektywę w sprawie zwolnień grupowych i w związku z tym nie zgłosiło żadnego wpływu na liczbę marynarzy. Podobnie cztery państwa członkowskie (ES, FR, SI, SE), które nie wyłączały wcześniej marynarzy z zakresu zastosowania przepisów krajowych transponujących dyrektywę w sprawie przejęć przedsiębiorstw, nie zgłosiły żadnego wpływu. Austria stwierdziła, że nie jest państwem bandery statków objętych art. 4 i 5 dyrektywy, a Słowacja poinformowała, że nie jest państwem bandery statków objętych art. 4 dyrektywy.

3.2. Uwagi partnerów społecznych

Jeżeli chodzi o pracodawców w sektorze morskim ECSA uznała, że państwa członkowskie w zadowalający sposób stosowały i egzekwowały art. 4 i 5 dyrektywy. Według ECSA zarówno liczba statków pływających pod banderą państwa członkowskiego, jak i liczba marynarzy była stabilna. Stowarzyszenie Europêche reprezentujące pracodawców w sektorze rybołówstwa nie przedstawiło uwag.

Jeżeli chodzi o partnerów społecznych reprezentujących pracowników ETF nie przedstawiła istotnych informacji na temat stosowania art. 5 dyrektywy w sprawie przejęcia przedsiębiorstw ze względu na brak informacji od jej podmiotów powiązanych. W odniesieniu do stosowania art. 4 dyrektywy dotyczącego zwolnień grupowych ETF oświadczyła, że nie otrzymała informacji od wszystkich swoich podmiotów powiązanych oraz że podmioty, które udzieliły odpowiedzi, nie odnotowały zmiany ani liczby statków pływających pod banderą państwa członkowskiego, ani liczby marynarzy.

4. Wnioski

Wszystkie państwa członkowskie zgłosiły środki transpozycji zmian w dyrektywie w sprawie zwolnień grupowych, które obejmują swoim zakresem załogi statków morskich, oraz środki transpozycji zmian w dyrektywie w sprawie przejęcia przedsiębiorstw, które obejmują statki morskie. Nie wszystkie państwa członkowskie przyjęły nowe przepisy lub zmieniły obowiązujące akty prawne, ponieważ nie było takiej potrzeby w tych państwach członkowskich, które wcześniej nie wyłączały (załóg) statków morskich z zakresu stosowania swoich przepisów krajowych. Uległa poprawie sytuacja w zakresie praw marynarzy, którzy wcześniej nie byli objęci ochroną zapewnianą przez te dyrektywy.

Art. 4 pkt 2 dyrektywy zobowiązujący pracodawców do złożenia notyfikacji o planowanych zwolnieniach grupowych właściwemu organowi państwa bandery statku został transponowany przez większość państw członkowskich jako obowiązek złożenia notyfikacji ich właściwym organom krajowym. W rezultacie organ otrzymujący notyfikację jest tożsamy z organem, któremu składa się notyfikacje o zwolnieniach grupowych wszystkich innych pracowników. Tylko kilka państw członkowskich transponowało go jako obowiązek złożenia notyfikacji organowi państwa bandery.

Doświadczenie związane z praktycznym stosowaniem zmian w dyrektywie w sprawie zwolnień grupowych i w dyrektywie w sprawie przejęcia przedsiębiorstw jest bardzo skromne. Tylko pięć państw członkowskich zgłosiło od jednej do sześciu notyfikacji o zwolnieniach grupowych obejmujących załogę statku morskiego, a dwa państwa członkowskie zgłosiły jedno lub dwa przejęcia statków morskich. Żadne państwo członkowskie nie zgłosiło postępowania sądowego.

Obawy, że zmiany te mogły zaszkodzić sektorowi morskiemu, powodując przerejestrowania i utratę miejsc pracy, okazały się nieuzasadnione. W związku z objęciem załóg statków morskich zakresem dyrektywy w sprawie zwolnień grupowych i objęciem statków morskich zakresem dyrektywy w sprawie przejęcia przedsiębiorstw większość państw członkowskich oraz sektorowych partnerów społecznych reprezentujących partnerów społecznych nie zgłosiło żadnych zmian w liczbie statków pływających pod banderą państwa członkowskiego ani w liczbie marynarzy. Państwa członkowskie, które zgłosiły spadek lub wzrost liczby takich statków lub liczby marynarzy, stwierdziły, że zmiany te nie były związane z objęciem (załóg) statków morskich zakresem tych dwóch dyrektyw.